

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ".

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 695 (ΦΥΛ. 5)

Σάββατο, 1 Αύγουστου 1920

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ * * * * *

* * * * * ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΟΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗ

ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΙ ΘΑ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΤΩΝ κ. κ.

- ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ
- Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ
- ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ
- Δ. ΓΑΗΝΟΥ
- Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ
- ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ
- ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ
- Ν. ΓΙΑΝΙΟΥ
- Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
- ΚΑΠ., ΚΑΠ.

* * *

* * ΘΑ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΑΚΟΜΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΩΣ ΚΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ * *

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ

Ὁ κ. Α. Πάλλης, ὁ ἄλλοτε διευθυντὴς τῶν καταστημάτων Πάλλη εἰς τὸ Λίβερπουλ, ὁ περιήρμος γλωσσολόγος, ὁ δωροδοκούμενος μὲ ρούβλια διὰ τὴν ὑπονομεύσιν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ ὁ κάτοχος μᾶς σημαντικωτάτης περιουσίας, ἡ ὁποία καθεὶς ἄλλον θὰ ἔκαμνε νὰ ἀγκυροβολήσῃ εἰς ἕνα βίον ἀπολαύσεως, προσῆλθε, καὶ ὡς ὁ τελευταῖος ὑπάλληλος, ἐζήτησε νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ μεγαλυνομένον Κράτος.

Ἐσκέφθη, ὅτι καλῶς εἶναι οἱ ἐνδοουσιασμοὶ καὶ οἱ πατριωτισμοὶ μὲ τὰ λόγια, ἀλλ' ἀσυγκρίτως καλλίτερα τὰ ἔργα καὶ ἡ πρόθυμος συμβολὴ τοῦ καθενὸς εἰς τὸ νὰ προαχθῇ καὶ ἐνισχυθῇ τὸ Κράτος. Καὶ ἐδήλωσεν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον, ὅτι προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του καὶ ὅτι ἐπειδὴ ἰδιαιτέρως ἐμελέτησε τὰ τῶν φυλακῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, θὰ ἐπεθύμει νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπιστάσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν των.

Τὸ παράδειγμα τοῦ μᾶς δίδει ὁ κ. Πάλλης εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, τὰ ὁποία θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἔχῃ ἐμπρὸς τῆς ἡμετέρας κοινωνίας μας. Καὶ ἀπὸ τὰ διδακτικώτερα συγχρόνως. Μᾶς δίδει χειροπιαστὰ νὰ καταλάβωμεν τί θὰ εἴη συνζιότης τῶν καθηκόντων κάθε πο-

λίτου, καὶ ἀκόμη μέχρι ποίας αὐτοθυσίας πρέπει νὰ φθάσῃ ἢ πρὸς τὴν πολιτείαν ἀφοσίωσις, ὅταν μάλιστα πρόκειται νὰ στηριχθῇ ἕνα Κράτος μὲ τὸσον μεγάλον ὄριζοντα, ὅπως ἡ Ἑλλάς.

Ἄλλὰ πόσοι θὰ εὐρεθοῦν νὰ κάμουν αὐτὸ πού ἔκαμεν ὁ κ. Πάλλης ;

Ἐφημ. «ΠΡΟΟΔΟΣ» τῆς Πόλης

ΚΑΘΕ ΒΡΑΔΥ στῆς 8 ἀκριβῶς Σοσιαλιστικὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰ μαθήματα στὴν Ἀνεξάρτητη Κομμουνιστικὴ Νεολαία Ἀθηνῶν.

Πλατεία Κάνιγγος.—Ἀκαδημία Ρουσοπούλου. Εἰσοδος ἐλευθέρως.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

διὰ τοὺς κ. κ. Ὀδοντοιατροὺς

Ὁ Οἶκος «LABARBERA» I. ΚΑΝΔΡΗ & Σία ὁδὸς Σταδίου 3 γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ ἐν Λονδίνῳ οἶκος

CLADUS ASH & CO

ἀνέθεσεν αὐτῷ διὰ Συμβολαίου τὴν ἀποκλειστικὴν πώλησιν καὶ ἀντιπροσωπεύειαν τῶν εἰδῶν του διὰ τὴν Παλαιὰν, Νέαν Ἑλλάδα καὶ Σμύρνην.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Ἐν ὄψει	πρὸς 3 ⁰ / ₁₀₀
Μὲ δεκαήμερον προειδοποίησιν	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἐτοῦς	» 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
» » 2 ἐτῶν	» 5 ⁰ / ₁₀₀
» » 4 ἐτῶν	» 5 ¹ / ₄ ⁰ / ₁₀₀

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι δραχμᾶς 5.000 » 4 ⁰/₁₀₀

ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ ΕΠΙ :

Λονδίνου ἐν ὄψει	πρὸς 5 ⁰ / ₁₀₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	» 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Παρισίων ἐν ὄψει	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	» 4 ⁰ / ₁₀₀
N. Ὑόρκης ἐν ὄψει	» 3 ⁰ / ₁₀₀
» ἐπὶ προθεσμίᾳ ἑξ μηνῶν	» 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Ἰταλίας ἐν ὄψει	» 2 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Βρυξελῶν »	» 1 ⁰ / ₁₀₀

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 1 Αὐγούστου 1920

ΑΡΙΘ. 695

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΞ. ΠΑΛΛΗΣ: Τοῦ Τσολωί.

Α. Π. ΤΡΥΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο νεκροί.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Ἡ δόξα τοῦ Καθηγητῆ.

ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ - Κ. ΚΑΡΘΟΛΙΟΣ: Ὁ Δὸν Κι-
χότης (συνέχεια).

Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΚΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ: Ἐκατόμβη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Ἄγγελος Βλάχος.

ΑΠΟ ΒΑΘΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΘΜΑΔΑ: Σένη φιλολογία.

- Ἡ Κοινὴ γνώμη. - Χωρὶς γραμμα-
τόσημο.

ΤΟΥ ΤΣΟΛΩΙΑ

Πήγα ἀπὸ τύραννα δεσμὰ τὰ ἀδρέφια μας νὰ λύσω.
Χρόνους ὀχτῶ ἀπὸ Γιάννενα ὡς Πόντο ροβολώνταξ.
Πίσω πάω τώρα — ἔχετε γιά! — τὰ ἀρνιά μου νὰ βοσκίσω,
στοὺς λόγγους τῆ φλογέρα μου λαλώνταξ.

Ἀθήνα 22 τοῦ Ἀλωνάφου 1920

ΑΛΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΔΥΟ ΝΕΚΡΟΙ

Ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος, ποὺ περνάει σὰν οδοστρωτή-
ρας πάνω ἀπὸ ὅλα, πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ τὰ
ἰσοπεδώνει, ἰσοπέδωσε καὶ δύο νεκρούς, τὸ Γιάννη
Κοντυλάκη καὶ τὸν Κώστα Χατζόπουλο, ποὺ μόνο
γιατὶ ἔτυχε νὰ πεθάνουν κ' οἱ δύο τὶς ἴδιες μέρες, τὸ
νόμισε χρεὸς του μαζὶ νὰν τοὺς κλάψει καὶ σκεδὸν
μαζὶ νὰν τοὺς κατατάξει, πλάι πλάι, στὸ Πάνθεο του.

Κι ὅμως δὲν εἶχαν καμιὰ ἀπολύτως σέση καὶ κα-
μιὰ συγγένεια φιλολογικὴ μεταξὺ τους αὐτοὶ οἱ ἀν-
θρώποι. Ὁ ἓνας εἶτανε δημοσιογράφος καὶ μόνο δη-
μοσιογράφος, ποὺ τῆρεσε νὰ κλασασχετίζεται ποῦ καὶ
ποῦ καὶ γιά λογοτέχνης. Κι ὁ ἄλλος λογοτέχνης, καὶ
μόνο λογοτέχνης, — honime des lettres, ποὺ κα-
τέ του δὲ δέχτηκε νὰ δημοσιογραφοποιήσῃ τὴν τέ-
χνη του.

Ὁ Κοντυλάκης εἶτανε χρονογράφος, καλὸς χρονα-
γράφος, εἶχε διαβάσει ἀρκετὰ πράματα, καὶ φρόντι-
ζε νὰ γράφει ἔτσι, ποὺ νὰ κἀμνει ἐντύπωση, ν' ἀρέ-
σει στὸν κοσμίον, νὰ κουδεντιάξεται. Κανεὶς δὲν τὰρ-
νιέται ἄλ' αὐτὰ. Τίποτ' ἄλλο ὅμως, καλοσυνείδητα καὶ
ψυχρὰ κρίνοντας, δὲν μπορούμε νὰν τοῦ ἀναγνωρί-
σομε. Αὐτὸ ποὺ λένε, πὼς τὸν ἀπορρόφησε ἡ δημο-
σιογραφία κ' ἔτσι ὁ δημοσιογράφος ἐπνίξε τὸ λογα-
τέχνη, εἶναι κοινοτοπία, ἀρλούμπα. Δημοσιογραφοῦ-
σε κι ὁ Παπαδιαμάντης — καὶ ξαίρουμε ὅλοι μὲ ποιούς
ἀγχιούς δροὺς δημοσιογραφοῦσε — κι ὅμως ὁ λογο-
τέχνης Παπαδιαμάντης δὲ ζημιώθηκε καθόλου ἀ-
πὸ τὸ δημοσιογράφο Παπαδιαμάντη. Μήπως
δὲ δημοσιογραφοῦσε κι ὁ Μητσάκης; Ἡ μήπως δὲν
εἶτανε ταχυκὸς συντάχτης στὴν «Ἐφημερίδα» τοῦ
Κορομηλά κι ὁ Παλαμάς, ὅταν ἔγραφε τὸν «Ἵμνο
τῆς Ἀθηνᾶς», καὶ τὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου»; Ἄς

εἶναι. Ὁ Κοντυλάκης ἔκανε τὴ δουλιὰ ποὺ μπορούσε
νὰ κάνει. Ὅσο γιά τὸν «Πατούχα» του, ποὺ ἡ φιλο-
λογικὴ ἐπιπολαιότητα μᾶς τὸν ἀνέμιζε σὰν παντιέρα
διηγηματογραφικῆς τελειότητας — τί νὰ ποῦμε;
Ἴσως στὴν ἐποχὴ ποὺ γράφτηκε, κάτι νᾶξίζε. Σή-
μερα ὅμως, μὲ τὸ δρόμο ποὺ πήρε τὸ νεοελληνικὸ δι-
ήγημα μὲ τὸν Παρορίτη, τὸ Βουτυρά καὶ τόσους ἄλ-
λους ἀξιότους διηγηματογράφους, ὁ «Πατούχας» χρειά-
ζεται δεκαπέντε γιὰ νὰ περπατήσει πλάι τους.

Στὸν Κοντυλάκη μιὰ δόξα φιλολογικὴ θὰ μείνει
γιὰ πάντα, ἀναφαίρετη, τὸ ἐπίθετο: Μαλλια-
ρός. Εἶναι δημιούργημα του. Τὸ δημιούργησε τὴν
ἐποχὴ ἴσα ἴσα ποὺ ὁ Κώστας Χατζόπουλος ἔβγαλε
τὴν «Τέχνη», τὸ πρῶτο καθαρὰ λογοτεχνικὸ περιοδι-
κὸ, ποὺ γραφότανε στὴ δημοτικὴ. Ὁ Κοντυλάκης, ἀ-
πὸ φυσικὸ του μισονεοεστῆς, δὲν τὸ εἶδε μὲ καλὸ μάτι
αὐτὸ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα ποὺ γινότανε ἀπὸ νέ-
ους, μὲ νέα γλώσσα καὶ μὲ νέες φιλολογικῆς ἀρχές.
Ζήτησε νὰν τὸ σατυρίσει, νὰν τὸ χαντακιάσει. Κ' ἐ-
πειδὴ ἓνας ἀπὸ τοὺς τότε νέους, ὁ Κώστας Πασα-
γιάννης, εἶχε μακριὰ μαλλιά, μακριὰ γένια, καὶ μου-
στάκια μακρότατα, τὸν εἶπε ἓνα βράδι στοῦ Ζαχαρά-
του, δείχνοντάς τονε σὲ φίλους του, Μαλλιαρό,
— καὶ τὸ ἐπίθετο αὐτὸ, ποὺ δὲν ἔλεγε τίποτα, ἴσα
ἴσα γιὰτὶ δὲν ἔλεγε τίποτα, κούφιο κι ἀνόητο καθὼς
εἶτανε, γενικεύτηκε, γένηκε τῆς μόδας, ἀπόχτησε τὴν
αἰωνιότητα, κ' ἔγινε ἡ δόξα τοῦ Κοντυλάκη. Δόξα,
μάλιστα, ποὺ τὴν κρυφοκαμάρανε, ἀφοῦ ἐγὼ ὁ ἴδιος
τὸν ἄκουσα τόσες φορὲς νὰ λέει:

— Πὼς μοῦ τὴν καταντήσανε τὴ λέξη ΜΟΥ!

Βλέπετε, κ' ἐμεῖς σήμερα, οἱ μαλλιαροί, δὲν τοῦ
τὴν ἀρνούμαστε τὴ λέξη ΤΟΥ καὶ τοῦ τὴ βάζουμε
σὰν τοσφάπετρα πάνω στὸ δημοσιογραφικὸν μῆμα.

Αντίθετα, ο λογοτέχνης, ποιητής, ἀριστοτέχνης, μεταφραστής Κώστας Χατζόπουλος, ὁ πολύτιμος ἀλλοτε συνεργάτης τοῦ «Νουμά», κ' ὕστερα, ἀπὸ ἀδικολόγητη ζευζεκία του, κάπως ἀδιάφορος, ἔχει καταχτήσει, μὲ τὴν ἐργασία του, μίαν ἀπ' τὶς πρῶτες θέσεις στὰ νεοελληνικά γράμματα, κ' εἶναι ἀδύνατο ἀπ' τὴ θέση του αὐτὴ νὰ τὸν κλονίσει κ' ἡ ἀσχηρότερη κριτικὴ.

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ γίνῃ κάτι, ἕνα εἶδος φιλολογικὸ μνημόσυνοῦ του, ποῦ τοῦ τὸ χρωστάει ὁ «Νουμάς»: θάφιερῶσει δηλ. ἀρχαῖες σελίδες του, μιλώντας πλατεῖα γιὰ τὸ σοσιαλιστὴ Χατζόπουλο, μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Ν. Γιανιοῦ, γιὰ τὸν ποιητὴ Χατζόπουλο, μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Ρήγα Γκόλφη, γιὰ τὸ λογοτέχνη Χατζόπουλο, μὲ ἄρθρο τοῦ Κ. Παρορίτη, κλπ.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Μόνον ὁ κύριος Ματθαῖος δὲν ἐννοοῦσε μὲ κανέναν τρόπο νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν καινούρια κατάσταση. Αὐτὸς ποτὲ δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἐκδοκιμάσει ὅ,τι ἔγινε.

Καὶ τὴ γνώμη του αὐτὴ δὲν τὴν ἔκρυβε. Στὸ κafenεῖο, στὸ ζαχαροπλαστεῖο — τοῦ ἀρέσανε ὑπερβολικὰ τὰ γλυκά, — στὸ βιβλιοπωλεῖο — τοῦ ἄρεσε νὰ περνᾷ τὴν ὄρα του φυλλομετρώντας τὰ βιβλία ποῦ εἴτανε ἀπωμέναν πάνω στὸ τραπέζι, δίχως νάγοράζῃ, — στὸ δρόμο, — τοῦ ἄρεσε πολὺ νὰ χαζεύει στὸ δρόμο, — παντοῦ ὅπου βρισκότανε, μπροστὰ σὲ φίλους μὴ καὶ σὲ ξένους καὶ ἀγνωστούς, δὲ δυσκολευότανε νὰ λέει τὴ γνώμη του γιὰ τὴ νέα κατάσταση. Αὐτὸς ἔξακολουθοῦσε νὰ εἶναι Μοναρχικός. Αὐτὸ εἶτανε ὅλο, μὲ μιὰ λέξη.

— Θὰ θρεῖς κανένα μετᾶ, τοῦ εἶπε μιὰ μέρα ὁ Κώστας, ὁ φίλος του, ἕνας νεαρὸς δικηγόρος, ποῦ κατοικοῦσανε μαζί, στὸ ἴδιο σπίτι.

— Ἄς μοῦ κάνουνε ὅ,τι θέλουνε: τί θὰ μοῦ κάνουνε; θὰ μὲ φυλακίσουνε, θὰ μὲ ἐξορίσουνε, θὰ μὲ ντοπιφερίσουνε; Ἄς κάμουνε ὅ,τι θέλουνε. Ἐγὼ δὲν τοῦς φοβάμαι. Ἐγὼ λατρεύω τὸ Βασιλιά. Ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος νὰ θυσιάσω γιὰ τὴν Ἰδέα μου. Εἶμαι Μοναρχικός. Μοναρχικός.

— Θὰ πᾶς τζάμπα, καημένε Ματθαῖο. Δὲ βλέπεις τί πᾶθνε ἄλλοι; Ἐπειτα, σκέψου, ἐσὺ εἶσαι κ' ὁ πᾶλλῃλος. Δὲν ταιριάζει.

— Ἄς μὲ πᾶθουνε, ἀπαντοῦσε μεγαλόφωνα.

— Προτιμότερο νὰ παρκατηθῆς μοναχός; ἀφοῦ δὲν μπορείς νὰ σιθιδαστεῖς μὲ τὴν καινούρια κατάσταση.

— Ὅχι, δὲν παρκατιέμαι. Νὰ μὲ πᾶθουνε. Θέλω νὰ τοῦς δώσω ἀφορμὴ σὲ μιὰ καινούρια παρανομιὰ, φώναζε ξανακείμενος καὶ συνώδευε τὴ φράση του μ' ἕνα βαρὺ χαρακτηρισμὸ γιὰ τὴν καινούρια κηθέρηση.

— Δὲ συμφωνῶ μαζί σου. Κ' ἐγὼ εἶμαι μοναρχικός, κ' ἐγὼ δὲ συμφωνῶ μὲ ὅ,τι ἔγινε, μὰ συμμορφώνουμι μὲ τὴν κατάσταση, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτα καλύτερο.

Μὰ ὁ κύριος Ματθαῖος ἤθελε νὰ τὸν ὑπολογίζουσε, καὶ γιὰ νὰ τὸ πετύχει αὐτὸ ἔπρεπε νὰ φωνάζει, νὰ τὸνε μάθουνε πὼς εἶναι ἀντίθετος, κάτι νὰ πᾶθει καὶ

αὐτὸς, γιὰ νὰ γίνῃ λόγος στὶς ἐφημερίδες γύρω στὸ νομὰ του. Μόνον αὐτὸς μπορούσε νὰ ἐπιμηθεῖ τὴ γλῶσσα μιᾶς φυλακίσης, μιᾶς ἐξορίας σ' ἕνα ξερονησί. Τὴ συγκίνηση τοῦ θὰ δοκιμάσουνε οἱ δικοὶ του, οἱ φίλοι του, ἀμὰ μάθουνε πὼς τὸνε συλλαβᾶνε. Ἄν τὸνε θάλουνε φυλακῆ, θὰ πηγαίνουνε νὰ τὸν ἐπισκεπτοῦνται, καὶ αὐτὸς, μ' ἕνα ἴφος καρτερικὸ, θὰ προσπαθεῖ τότε νὰ τοῦς παρηγορεῖ «Αἰ, θρε παιδιὰ, μὴν κάνετε ἔτσι. Δὲν εἶμαι μόνος. Ἐπιτελοῦς δὲν ἐκλεψα, οὔτε σκότωσα ἀντίθετος τῆς κυβέρνησης εἶμαι καὶ γι αὐτὸ βρισκοῦμαι φυλακῆ». Ἄν πάλε τὸν ἐξορίσουνε μοναχιά, σὲ κανένα νησί, τί γλῶσσα, τί περιφρανεῖα οὐ θὰ πᾶνει νὰ τοῦς γράφει σὲ κανένα δελταριο ἀνοικτὸ λίγα λόγια γιὰ τὴν ὑγεία του, πὼς πάντα τοῦς θυμάται, καὶ πὼς θὰ ἰδοῦναι γιὰ νὰ θρεῖ καμιά διφορούμενη λέξη ἢ φράση γιὰ νὰ τὴνε παραχώσει μέσα στὸ γράμμα, καὶ νὰ ξεγελάσει τὸν ἐπιστάτη τῆς φυλακῆς ἢ τὸν ὑπάλληλο τῆς λογοκρισίας. Κι ἂ δὲν τὸ πετύχει καὶ ὁ ἐπιστάτης τὰ μυριστεῖ, θὰ θρεῖ τότε ἢ ἀπομονώση, τὸ χωρίσμα ἀπὸ τοῦς ἄλλους φυλακισμένους, κ' ὕστερα ἢ μεταφορᾶ του σὲ ἄλλη φυλακῆ, σὲ κανένα Βενετσιάνικο ἴσως, ἢ Τούρκικο κάστρο. Αἰ, αὐτὰ εἶναι γλύκες, εἶναι ὄνειρα, ποῦ λίγοι τὰ δοκιμάζουνε. Γιὰ νὰ σε κλείνουνε σὲ κάστρο; θὰ πει πὼς σε τρέμουνε, σὲ ὑπολογίζουσε γιὰ σπουδαῖο ἄνθρωπο. Ἄμ' τί. Σὰν τὸν Κώστα, ποῦ τρέμει νάνοῖξει τὸ στόμα του;

Μιὰ μέρα ξεχάστηκε πάνω στὸ μάθημα τῆς καλλιγραφίας ποῦ δίδασκε, ξανακείμενος ἀπὸ κάποιο ἄρθρο ποῖχε διαβάσει, καὶ ἀντὶ νὰ κάνει μάθημα, ἄρχισε νὰ μιλεῖ γιὰ πολιτικὴ στὰ παιδιὰ. Σὰν κατέβηκε στὸ γραφεῖο, ὁ διευθυντῆς, ποῖχε οπιούνοὺς μέσα στὴν τάξη καὶ τὰ μίθαινε ὅλα, δοκίμασε νὰ τοῦ κάνει μιὰ παρατήρηση. Εἶτανε καὶ αὐτὸς ἕνας φανατικός, ποῦ τὴ θέση του τὴνε χρωσταῖσε στὸ κόμμα, ἕνας μικρόμυαλος δάσκαλος ποῦ ἢ μοναχῆ του ἐξυτινάδα εἶτανε νὰ κρύβει τὴν ἀληθινή του γνώμη πίσω ἀπὸ γενικὲς θεωρίες.

— Ἐπίστετε, ἢ παιδαγωγικὴ ἀπαγορεύει νὰ ὁμιλοῦμεν περὶ πολιτικῆς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν.

Ὁ κύριος Ματθαῖος κατακοκκίνησε ἀπὸ τὸ θυμὸ του.

— Ἄ, νὰ σᾶς πῶ, σὲ κανένα δὲν ἐπιτρέπω νὰ ἐπεμβαίνει στὶς πολιτικῆς μου ἰδέες. Εἶμαι ἐλεύθερος πολίτης καὶ μπορῶ νὰ πρεσεβῶ ὅ,τι μοῦ ἀρέσει.

— Μὰ, εἰσθε καὶ καθηγητῆς, κύριε Ματθαῖε, μὴ τὸ λησιμονῆτε.

— Αὐτὸ ποῦ σᾶς εἶπα. Νὰ μὲ καταγγεῖψετε στὸ ὑπουργεῖο, φώναζε.

Ἄρχισε τὸ καπέλλο κ' ἔφυγε μουμουρίζοντας.

Ὁ γυμνασιάρχης, ποῦ εἶτανε φανατικός γιὰ τὸ κόμμα, δὲν τόλμησε νὰ τὸν καταγγεῖλει. ἔιχε τὴ θεωρία πὼς ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κάνει ὄχτρούς. «Δὲ ξέρεις πὼς γυρίζουσε τὰ πράγματα» σινηθῆζε νὰ λέει.

Ὁ κύριος Ματθαῖος τὸ εἶχε πᾶ σίγουρο πὼς ὁ γυμνασιάρχης θάτροχε νάναφέρει τὴ σκηνὴ αὐτὴ στὸ ὑπουργεῖο, πὼς τὸ ὑπουργεῖο θὰ τὸν καλοῦσε μ' ἕνα δρομὴ ἔγγραφο σὲ ἀπολογία, πὼς θὰ παίρνανε μνηροδιά οἱ ἐφημερίδες καὶ ἀξάφνα ἕνα πρωὶ θὰ διάβαζε: «Σκάνδαλον. Καθηγητῆς ἀντιδραστικός». Αὐτὸς δάβγαινε στὸ δρόμο, θὰ τὸνε σταματοῦσανε οἱ

Είχε πέσει σὲ βαθεῖα μελαγχολία. Κάποτε μάλιστα πού ἕνας φίλος του τὸν ἀντάμωσε στὸ δρόμο καὶ τοῦ φώναξε: «Μὰ ἀκόμα ὅξω βρίζεσαι»; τοῦ ἦρθε ἔτσι σὰ ντουφεκιά. Ἄρχισε νὰ ντρέπεται νὰ ἰδεῖ τοὺς φίλους του. Τοὺς ἀπόφευγε ὅσο μπορούσε γιὰ νὰ μὴν ἀναγκάζεται νὰ τοὺς δίνει ἐξηγήσεις. Ἐγινε ἀμίλητος, κακός, μισάνθρωπο. Κ' εἶτνε πάντα τόσο καλός...

Σὰν πῆγε στὴν ἀστυνομία νὰ ἰδεῖ τὸν Κώστα, κ' ἔμαθε πὼς χτὲς βράδι τὸν εἶχανε ἐξορίσει σὲ κάποιονησί, ὅλο τὸ αἷμα τοῦ ἀνέβηκε στὸ κεφάλι.

— Μὰ τί ἔκανε αὐτὸς τέλος πάντων; δὲ μοῦ λέτε, σὺς παρακαλῶ; ρώτησε ἕνα νοματάρχη.

— Δὲν ἔκανε τίποτα, μὰ χαρακτηρίστηκε γιὰ ἐπικίνδυνος, τοῦ ξήγησε ἦσυχά - ἦσυχά ὁ νοματάρχης.

Ἦραϊα λοιπόν. Αὐτὸς γράφει ὀλόκερο ἄρθρο μετὴν ὑπογραφή του, καὶ κανεὶς δὲν ἔρχεται νὰ τοῦ ζητήσει τὸ λόγο, ὁ ἄλλος δὲν κάνει τίποτα, δὲ λέει λέξη καὶ τὸν ἐξορίζουνε. Δηλαδή αὐτὸς ὁ Κώστας, ὁ φίλος του, ὁ σύνικός του, τοῦ κλέβει μὲ ἄλλες λέξεις τὴ δόξα, τὴ δόξα πού ἀνήκει σ' αὐτόνε δικαιοματικά.

Ἐστὲρα ἀπὸ τὴν ἐξορία τοῦ Κώστα, ὁ κύριος Ματθαῖος ἔγινε πὺ πολὺ γκρινιάρης. Ἐβριζε γιὰ τὸ παρλαμικρὸ τὰ παιδιὰ στὸ σχολεῖο, δὲ μιλοῦσε μὲ κανένα συνάδερό του, ἔπαιρνε ἀμέσως φωτιά. Ἐχασε καὶ τὴν δεξιά του καὶ τὸν ἕπνο του.

Στὸ ξενοδοχεῖο πού ἔτρωγε ἦθδανε ἕνα μεσημέρι δυὸ κύριοι καὶ κάτσανε δίπλα του. Ὁ κύριος Ματθαῖος εἶτανε σκυμμένος πάνω στὸ πάτο του, σὰν ἄκουσε ἄξαφνα τὸν ἕνα νὰ ξεστομίξει μιὰ βαρεῖα φράση ἀνάττα τοῦ Βασιληᾶ.

Τὸ αἷμα του ἀνάβρασε. Πέταξε τὸ πηροῦνι του στὸ τραπέζι, πετάχτηκε ἀπάνω μετὴν πετσέτα στὸ λαμπρὸ κρεμασμένη, καὶ φώναξε ἀνάμεσα σὲ ὅλο τὸν κόσμο:

— Αὐτὸ εἶναι ἄνατρο... Ποτὲ δὲ βρίζουνε ἔτσι ἕνα βασιληᾶ...

Ἐγινε σούσουρο. Ἐνας χωροφύλακας μπῆκε μέσα, τὸνὲ ζύγωσε, καὶ τὸν παρακάλεσε μὲ εὐγένεια νὰ τὸν ἀκολοθήσει.

Ὁ κύριος Ματθαῖος δὲ δυσκολέφτηκε διόλου. Βγῆκε μέσα ἀπὸ τὸ μπαζὶ μὲ τὸ κεφάλι ἀψηλά, ἐνῶ ὅλοι τὸν κοιτάζανε σὰν κάτι περίεργο. Κι ἄλλοι βέβαια εἶχανε τίς ἴδιες ιδέες, μὰ εἶχανε τὴ φρόνηση νὰ μὴν τίς φωνάζουνε μέσα στὰ δημόσια μέρη... Μερικοὶ γωστοὶ του χαμογελοῦσανε κρυφά.

— Πού θὰ πάμε, κύριε χωροφύλακα;

— Στὸ τμήμα.

— Πολὺ εὐχαρίστως.

Πῆγανε στὸ τμήμα. Πρῶτα τὸν ἀνάκρινε ὁ ἀστυνομός, ἔπειτα κι ὁ ἴδιος ὁ διευθυντὴς ἀλλάξε μαζί του μεικρὲς λέξεις. Ἐπειτα ἦρθε ἕνας κύριος μετὰ πολιτικά κι ἄρχισε νὰ τοῦ κάνει κάτι παρῶξενα ρωτήματα. Αὐτὸς ἀπαντοῦσε μὲ πολλὴ προθυμία. Ὁ κύριος μετὰ πολιτικά, ἄμα τέλειωσε τὴν ἐξέτασή του, γύρισε καὶ κοίταξε τὸ διευθυντή, πού εἶτανε κι αὐτὸς μπροστά, καὶ τοῦ κούνησε τὸ κεφάλι, σὰ νᾶθελε νὰ τοῦ πεῖ: «Δὲ σὺς τῶλεγα».

Ὁ κύριος Ματθαῖος δὲν κατάλαβε τίποτα. Τὸν κύριο μετὰ πολιτικά τὸν πῆρε γιὰ ἀνακριτή.

Βγήκανε ὅξω.

— Πῶς τὸνὲ βρίζεις, γιατρέ; ρώτησε ὁ διευθυντὴς.

— Ἄ, εἶναι πολὺ προχωρημένη, ἀπάντησε κείνος

μὲ βεβαιότητα.

Τὴ νύχτα κοιμήθηκε μέσα σὲ μιὰ κάμαρα στὸ ἀπάνω πλῆτομα πού τὸν κλείσανε. Κοιμήθηκε. Δηλαδή αὐτὸ εἶναι μιὰ λέξη. Ὅλη τὴ νύχτα τὴν πέρασε ἄγρυπνος, σοιλατσαίροντας πάνω - κάτω. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Ἐπιτέλους. Τὸν πᾶσανε. Τόσον καιρὸ τὴν κυνηγοῦσε τὴ δόξα καὶ τὴν ἔπιασε ἀνέλπιστα τὴν ὄρα πού δὲν τὸ περίμενε, μέσο στὸ ξενοδοχεῖο. Τί κρίμα νὰ μὴν ξαίρει τὸνομα ἐκείνου τοῦ κυρίου, γιὰ νὰ τοῦ στείλει ἕνα γράμμα εὐχαριστώντας. Τί καλὸ πού τοῦκανε. Τώρα νοιώθει ὅλο τὸν ὄργανισμό του νὰ δουλεύει σὰν ἕνα ρολοὶ καινούριο. Σίδηρο ἢ καρδιά του; κ' ἡ σκέψη του εἶ ξιάστερη, τί δυνατή...

Τὸ πρῶτὸ ἕνας χωροφύλακας ἦρθε καὶ τοῦ ἀνοῖξε. Ὁ, τι ἄρχισε τὴ στιγμὴ ἐκείνη νὰ τὸν παίρνει ὁ ἕπνος. Ἐπετάχτηκε.

— Καλημέρα, κύριε χωροφύλακα; ἐλάτε, σὺς περιμένα.

Ἀκολούθησε τὸ χωροφύλακα. Μπροστά στὴν ὀξώπορτα στεκότανε ἕνα βαρὺ, κλειστὸ ἀμάξι. Εἶτανε τὸ ἀμάξι τῆς ἀστυνομίας πού μεταφέρνανε τοὺς φυλακισμένους.

Μπῆκε μέσα γελαστός. Τὸ ἀμάξι εἶτανε κλειστὸ ἀπὸ ὅλες τίς μεριές, καὶ μόνο ἕνα μικρὸ παραθυράκι εἶχε ἀψηλά, ἀπ' ὅπου ἔμπαινε λίγο φῶς. Κι ὡστόσο δὲ στενοχωρήθηκε. Σὰν εἶναι νὰ σὲ φέρει στὴν ἐξορία, δηλαδή στὴ δόξα, κάθε ἀμάξι εἶναι καλὸ.

— Ἐξορίζ ἢ φυλακῆ, ρώτησε γελώντας τὴ στιγμή πού ὁ χωροφύλακας ἔκλεινε τὴν πόρτα τῆς ἀμαξίας. Ὁ χωροφύλακας δὲν ἀπάντησε. Θρονιάστηκε πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα μαζί μ' ἕναν ἄλλο συνάδερό του κ' ἡ ἀμαξία ἄρχισε νὰ τρέχει γλήγορα.

Ὁ κύριος Ματθαῖος δὲν ἔβλεπε τίποτα. τὸν κρότο μόνο τοῦ κάνανε οἱ ρόδες ἄκουγε.

Τρέχει, τρέχει ἢ ἀμαξία.

«Πολὺ ἀργοῦμε νὰ φτάσουμε», συλλογιέται ὁ κύριος Ματθαῖος.

Ὁ ἀμαξίας ἀρχίζει νὰ τραγοῦδαίει κι ὁ κύριος Ματθαῖος ἀποσεῖ, γιατί δὲν ξαίρει πὼς τὸ ἀμάξι βρίσκεται τόσος ὅξω ἀπὸ τὴν πόλη.

Τὸ ἀμάξι στάθηκε ὅξω ἀπὸ μιὰ σιδερένια πόρτα. Ὁ χωροφύλακας πῆδησε κάτω, ἀνοῖξε τὴν πόρτα τῆς ἀμαξίας. Ὁ κύριος Ματθαῖος κατέβηκε γελαστός, χαρούμενος.

Κοίταξε γύρω του. Βοισκότανε σὲ μιὰν ἐρημίαν, σὲ μιὰν ἐξογή, πού δὲν τὴν εἶχε ξεναιδεῖ ἄλλοτε. Εἶδε τὸ χτίσιο πού ὑψωνότανε μπροστά του.

— Λὲ νοιάζει γιὰ σιλακῆ, ψιθύρισε.

Ἀπὸ ἄνθρωποι μὲ ἄσπες λινὲς μπλοῦζες ἦθδανε νὰ τὸν παραλάβουνε. Ὁ κύριος Ματθαῖος προσώσε στὴν πλῆ, μὲ δῆμα διασταχτινὸ. Ἐνῶ ἡ πόρτα ἔκλεινε πίσω του μ' ἕνα τσίξιμο.

Ὁ κύριος Ματθαῖος εἶδε μὲ αἰσίνι τὸν ἕπνο νὰ γυρίζει πίσω, τὸν ἴδιο δρόμο, μέσο σ' ἕνα σύννεφο σκόνης.

Ἐπειτα γύρισε κ' εἶδε τοὺς δυὸ ἀνθρώπους μὲ τίς λινὲς μπλοῦζες πού τὸν κοιτάζανε μέσα στὰ μούτρα περιεργοί.

Ἐνα παρὸ χαμόγελο ἀνέβηκε στὰ χεῖλια του.

— Αὐτὸ λοιπόν εἶτανε; ψιθύρισε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ (ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ)

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχυτικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΙΝΟΣ ΓΚΟΛΦΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει
να διευθύνονται:

«ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ»

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

δρ.	20	τό χρόνο.
>	10	τό εξάμηνο.
>	5	τό τρίμηνο.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΑΙΓΥΠΤΟ

£	1	τό χρόνο
£	0,10	τό εξάμηνο
§	5	τό χρόνο
§	3	τό εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΕΝ είναι δυνατό ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης, Ιεράρχης προοδευτικός, να κανονίσει και περιορίσει την κωμικοτροπία της Μητρόπολης; Όσο μπορούσαμε να κρίνουμε από ό,τι έβλεπε κατά την απογευματινή της τελετής για την κατοχή της Αδριανούπολης, το σημερινό σύστημα είναι να σταλθούν απάνου στο κωμικοτροπικό μερικοί μάγκες με την παραγγελιά να χτυπούν όταν, όπως και όσο θέλουν. Και χτυπούσαν κατά προτίμηση κάθε φορά που άρχιζε να παινιζόταν ή μουσική, που έτσι, είτε έπαιζε είτε όχι, ήταν έλο το ίδιο. Κι' η κωμικοτροπία βάσταζε φαίνεται ως στις 9 τη νύχτα, ξεκουφίζοντας τους γειτόνους κι' εμποδίζοντας όλα εκεί τα μικρά να κοιμηθούν. Τέτοιο βάρβαρο σύστημα είναι αξιοθρήνητο μέσα στην Πρωτεύουσα του Πανελληνισμού.

ΕΝΑ άλλο που παρατηρήσαμε σ' εκείνη την τελετή, ήταν τόσο άδεξις ήταν κανονισμένα τα των αφοκλήτων. Ήταν αραδιασμένα στο ανατολικό και νότιο πλεύρη της πλατείας, ώστε από κείνα τα μέρη το κοινό που ήλθε προσκληθεί να συμμετάσχει, ήταν αποκλεισμένο. Τα αφοκλήτητα έπρεπε, ξεκινώντας από την είσοδο, να στρίβουν άριστερα και να προχωρούσαν δια της οδού Απλόλλωνος, ως στην πλατεία του Συντάγματος. Έπειτα να αραδιάζονται γραμμή στην οδό Μητροπόλεως. Κατόπι, στο τέλος της τελετής, θα προχωρούσαν προς την είσοδο με τη σειρά τους, διαπαιρώντας τους επιβάτες, και κάνοντας το γύρο της πλατείας, διαφύγαν προς την οδό Έρμου. Είναι περιεργό πόσο λίγος κοινός νοῦς υπάρχει σ' αυτό τον κόσμο.

ΚΑΙ ὅλη ὅμως ἡ τελετὴ pour un ratage était un ratage. Ἐγινε βιαστικά. Ὁ περισσότερο κόσμος δὲν ἔμεινε παρὰ στὴς 4.30 πὼς εἶτανε νὰ γίνεῖ, καὶ ἔτσι εἶταν ἀδύνατο νὰ ὀργανιστοῦν καὶ παρεθεθοῦν τὰ διάφορα σωματεῖα μὲ τὴς σημαῖες τους. Δηλαδή ἐνὰ ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἱστορικὰ τῆς φυλῆς μας δὲν τὴ τιμήσαν παρὰ δύο σημαῖες. Κι' ἐδῶ ὁ κοινὸς νοῦς brillait par son absence. Ἐπρεπε ἡ τελετὴ νὰ εἶχε γίνεῖ τὴν Κυριακῇ.

ΚΟΝΤΑ στὴς ἄλλες ἐπιγραφές, τὴς τοιχοκόλλημένες μέσθ στα τραῦμα, ἔγραφε νὰ προστεθεῖ καὶ μιὰ, ποὺ νὰ λέει: «Προσοχὴ ἀπὸ τοὺς κλέφτες». Γιατὶ φαίνεται πὼς τὰ πορτοφόλια ποὺ γίνονται ἄφρανα μέσθ στα τραῦμα, δὲ μετριοῦνται. Οἱ ἐπιτήθειαι φαίνεται εἶναι μερικὸι κολοντυμένοι, ποὺ ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ σπρώνουν καὶ ποὺ ἀγριέθουν ἅμα τοὺς παρανοηθεῖς. Προσοχὴ χρειάζεται καὶ μέσα στοὺς σιδηροδρομοὺς.

ΤΟ ἄκρο ἄνω τοῦ λωποδυσίας τὸ κατέχει ἕνας φιλακισμένος ποὺ, ἐνῶ ὁ εἰσαγγελέας ἐπιθεωροῦσε τὴ φυλακῇ, κατόρθωσε νὰν τοῦ δουτήξει, ὅπως λένε, τὰ ματογυῖα ἀπὸ τὴ μύτη του.

ΣΤΗΝ εἴσοδο τοῦ Ζάππειου Κήπου, μπροστὰ στὴ στάση τοῦ τραῦμα, οἱ λούστροι ἔχουν κάμει κατοχή διὰ πλεριῶν, ὅπου κάρφωσαν διάφορα κερφάρια καὶ κρεμοστῆνε σκουφούς, σακάρια, σακιάδια καὶ λοιπά. Πὼς ἐπιτρέπει ἡ ἀστυνομία τέτοιο βανδαλισμὸ; Κοντὰ ἐκεῖ ὁσὸσο, μέσα στὸ Βασιλικὸ Κήπο, ὑπάρχουν ἐπιγραφές, ποὺ παραγγέλνουνε σεβασμὸ πρὸς τὰ δέντρα, νὰ ποὺ εἶναι γιὰ τὰ μάτια, ἀφοῦ ἐπιτρέπεται τῆς δυσμορφισμός.

ΑΥΤΟ μᾶς θυμίζει τὸ τί εἶδαμε στὰ 1915 στὴ Σαλονίκη. Πήγαμε νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸ ἐνδοξο εἰκείο γυμνασιὸν τὴν Ἁγία Σοφίαν, ποὺ λίγα χρόνια πρὶν εἶχε νεοχωματιστεῖ μὲ πολλὴ φροντίδα, ἀν' ὅχι καὶ μὲ ἀπόλυτη φιλοκαλία, ἀπὸ τοὺς Νεότουρκους. Σὲ ἕνα του τοῖχο βρήκαμε διάφορες κερφάρες, ὅπου εἶταν κρεμασμένα ῥάσα, πανωφόρια, καλυμάρια καὶ ἄλλα σχετικά. Ἐνῆς διάκος ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ μας, καὶ τὸν ρωτήσαμε ἀν' τὰ κερφάρια τὰ κάθισαν οἱ Τούρκοι. Κοντοστάθηκε ὁ διάκος, καὶ ἔπειτα εἶπε: «Ναί, ἔχομεν ἀκόμη μερικὰ ἐλλείματα!» Μιὰ ἑβδομάδα κατόπι πήγαμε νὰ δοῦμε ἀν' διορθώθηκαν τὰ ἐλλείματα, καὶ ὅσο μπορούσαμε νὰ διακρίνομε, στὸ μετὰξὺ ἔγινε προσθήκη στὴ συλλογὴ τῶν κερφάρων καὶ τῶν ῥάσων. Τί ἔγινε ἐκεῖνος ὁ τοῖχος ἀπὸ τότε, ἕνας θεὸς τὸ ξέρει.

ΕΚΑΤΟΜΒΗ

Αυτόν τὸν τίτλο ἔχει μιὰ λυρική συλλογή, πὸν βγῆκε τόσα τελευταία. Ὁ νέος ποιητὴς λέγεται Ἀθ. Γ. Κυριαζῆς. Καὶ ἡ λύρα του, «ἀπαλόγη», ὅπως καὶ πολλὰ σωστὰ τῆ γαστραγχοῖζει ὁ ἴδιος στὸ ποῦτο του τραγουδάει. Ἀκόμα ἢ Ἑλληνικὴ ἢ λύρα, ὄχι φοάνικη. Ἡ «Ἐκατόμβη» εἶναι ἐκστὸ μικρὰ τραγουδιὰ. μὰ τραγουδᾷ ἀληθινά, πὸν σ' αὐτῆ ἢ Ἀνάστη κ' ἢ Φύση παρουσιάζονται ἡ ὄλες τὸς τίς δημοσιεύει. Ἀπὸ τὴν «Ἐκατόμβη» δημοσιεύουμε μερικὰ τρανοῦδιὰ. Αὐτὸ, θροοῦμε. εἶναι ἢ καλύτερη χρονική :

2

Γύοε ἀπαιτῶ στὸν ὄμο μου καὶ ἀγάλη
καίποιο παλιὸ τρανοῦδι θὰ σοῦ πῶ.
μὲ τὰ παλιὰ τὰ λόγια, τὰ ἴδια πάλι,
πὸς σ' ἀγαπῶ, πὸς σ' ἀγαπῶ...

Παλιὰ τὰ λόγια καὶ παλιὰ τὰ γούνια,
παλιὸ καὶ τὸ τρανοῦδι πὸν θὰ πῶ.
Ἄν ! ἄς υποοοῖσα νὰ τὸ λέω αἰῶνια.
πὸς σ' ἀγαπῶ, πὸς σ' ἀγαπῶ...

5

Γιὰ καίτοι ἐμπνὸς τὸ πῆλο πὸς λαμπίζει
σάν ἀπὸ ἀσμί, σάν ἀπὸ φωτιά...
Ἔνα σίννεοσ ἀπάνω του ἀουενίλει
σὺ βύρα, πὸν ὄλο πᾶει γιὰ τὰ πλατειά.

Ὅσοι ἀγαποῦν, ἀκοοῖζοιν τέτοιες ὄρες,
βοηθοί, καὶ τὸ θεὸ παοχαλοῦν
μὴν ἔθνοιν τοῦ πάλιοι εἰ ἄνοιες ὑπὸρες,
τίς ζωοραφῆς τοῦ ὄνειρου πὸν χαλοῦν.

7

Σ' ἀγάτησα, μὰ νὰ τὸ εἰπῶ.
ντοέποια σ' ὄποιον λάγει.
Τὸν πόνο μου τῆς ξομπᾶς
τὸν ἔθροιν μόνο οἱ θράχοι.

Κι ὄταν πεονῶ, σωπαίνουνε.
Τὸς καίνα, ποῦ ἀντικοαίνουν.
Μιὰ παίονων τὴν ἀγάτη σου
καὶ γίλει τὴν πληθαίνουν...

9

Δὲ θὰ τὸν κατήσοιμε τὸ δρόμο
τὴν κοοσῆ τοῦ ὄνειρου μας πὸν ἀγγίζει.
Ὁ στανοὸς μᾶς ἔλαγε στὸν ὄμο.
Σταοχογυὸς ἢ Μοίος μας καὶ ὄρζει.

Θάλασσα ἢ ζωὴ μας δίχως ὄκη !
Ὄτ' ἔλιδα — ὄμιένα — πεοιγιάλι.
Ἦτανε γοαπτό, καὶ μ' ἔνα δάκοι
σπάσαμε τῆς νιότης τὸ ἀνθογυάλι.

16

Τῆς πολιτείας ὁ δρόμος δὲν ταιριάζει
σ' ἔνα μικρὸ λευγάρι σάν κ' ἐμᾶς.
Σε' ἀντικρονὸ βονὸ, π' ἀονογαράζει,
κρυφὸ ἔνα μονοπάτι, ἴδὲς ! Τολμᾶς :

Πῶσ ἀπὸ τὴν κοοφή του θεία μιὰ πᾶση.
Ἀπέραντο ἔνα φῶς κ' ἔνας γκορεμνός.
Ἐκεῖ ψηλά ἢ ἀγάτη μας σάν φτάσει,
πὸσο κοντὰ εἶν', ἀλήθεια, ὁ οὐροκός !

25

Τὰ μάτια σου εἶναι τόχα ἢ τὸ φεγγάρι ;
Ἦ τὸ φεγγάρι ἀπόψε πὸν ἔτσι λάμπει !
Μιὰ νεοάδα τὸ τοῦ μου μᾶχει πάγει.
Ἐμένε, ἔσένα τρανοῦδοῦν οἱ καίποι...

Ποῦ θὰ μὲ πᾶει ἢ ἀγάτη, πὸν μὲ σέρον...
οὔτε οὔτῶ, οὔτε ξέρω, οὔτε μὲ μέλει.
Τὸ κεφάλι σου ἀπάνω μου ὄλο ἄς γέρονει
καὶ τὸν φιλῶν σου ἄς πῶ τ' ἀνθομῆλι...

48

Ἐδῶ τοῦ ἀπόψε παίξιμεν οἱ δυὸ μας ὄλη νύχτα,
γυλιάδες ἢοθαν κ' ἔπαιξαν καὶ ἔθρονονε γυλιάδες.
Σφίξε με ! καὶ ὄλο σφίξε με ! καὶ τὰ μαλλιά σου οἶχ τὰ
σάν ἀλυσοίδες γύρω μου καὶ σάν περιποκάδες.

Τὸ αἰῶνο πὸν ὄνεορέσεια τρανοῦδι δὲ θὰ τὸθροει.
Πῆλοκτῆ σπᾶλα τῆς ζωῆς, τριγύρω ἢ θλίψη πνίγει.
Ἦ νιότη μουὸς τραναγαυιά κ' ἔνας καίρος Ὀχτώ.
(θρησ)

Σὰ γυλιδόν καὶ ἢ ζωὴ, πὸν βιάζεται νὰ φύγει...

54

Βαθειὰ-βυθειὰ καίποια πλῆγῃ κοοφῆ σὰ μὲ σπαράζει,
οὔτ' ἔνα δάκοιο, ἔρημ κοοδιὰ, σὰ μάτιζ δὲν κῆλας.
Οἱ πόνοι, ἄς, πὸς ὄς μεθοῦν καὶ δίχως νὰ σὲ νοιάζει
μοῦ γλυκοτρανοῦδᾶς...

Μὰ τῆ στιγμῆ, πὸν ἢ κοορὰ γλυκὰ-γλυκὰ σὲ ἀγγίζει,
ἔνα τρανοῦδι — ἀλλῆμονο ! — δὲ σ' ἀκουσα νὰ λές !
Ἀταίριαστη μὲ σὲ ἢ κοορὰ, θροοῖς, πὸς σὲ οαγίζει
σάν τὸ γυλι — καὶ κλαῖς...

71

Μέσα στὸ εἰτυχοσιμένο τὸ σπιτάκι μας
κάθε κοορὰ καὶ κάθε καλωσύνη.
Λαμπροκοπάει τὸ φῶς ἀπὸ τὰ καίλλη σου.
τὸ φῶς καὶ πὸν ἢ ἀγάτη χῆνει !

Κι ἀπάνω στῆ σκεπῆ του, γυναικοῦλα μου,
πουλάκια, γυλιδόνια, τᾶγια,
τρανοῦδοῦν καίποια ζωὴ καὶ καίποιν ἀνοιξῆ,
πὸν ἔπλάσαν τὰ δικὰ σου χέριζ...

83

Τῶσεποῦν κοοβεις πῆσμου το, τρανοῦδι νὰ τοῦ γράφω.
Κι ἂν εἶναι νὸς νὰ λυπηθῶ καὶ ἂν εἶναι νὰ παρθένα.
Κι ἂν εἶναι ἔνος καὶ ἄγνωρος ἀπὸ κοοδιὰ νὰ κλάψω,
γιὰ νὰ μὴν πει ἢ μανούλα του — ἀκλαφτος πᾶει στὰ
(ἔνα)

86

Ἀντάμα πᾶμε τῆς ζωῆς τὸ δρόμο, χέρι - χέρι
καὶ οὔτε τί γράφει ξέροουμε τῆς μοίρας τὸ τεοτῆρι.
Ὅμως, γιὰ νὰ κοορῖσοιμε, ἂν γράφει παρὰ - πέρα,
καίλλιο ἢ ζωὴ μας μονοχὰ ἐτοῦτη νᾶναι ἢ μέρα...

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Τὴν προσιμένη βδομάδα πέθανε σὲ βαθιά γεράματα ὁ Ἀγγελος Βλάχος, ὁ γνωστός σοφὸς λογίος μᾶς προσωπενής εποχῆς. Πρωτοισμενος με προσωπική ικανότητα καὶ με πολιτοποίηση μαθησῶν, μπόρουμε νὰ ποιμε πως τὴ ζωή του οὐκ ἄλλοι σπαταλήσε οὐκ ἔλεοντες ἀνάμεσα σὲ κενὸ σχολαστικισμό καὶ συντηρητικότητας. Μεταχειρίστηκε ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου: ποίηση (Ἐλευσιακὰ), διήγημα (Ἄπομνημονευσματα λυρωτικῆς μετοχῆς καὶ ἄλλα), μελέτη, χρονογράφημα, σάτυρα, κριτική (Ἄντικτα δύο τομοὶ 1900), θέατρο (Ἡ κόρη τοῦ παντοπόλου, Ἡ σύζυγος τοῦ Λουλουδουκῆ, Πρὸς τὸ θεατῆρα), μὰ πουθενά δὲν μπόρεσε νὰ υφῶναι πάνω ἀπὸ τὸ μέτρο καὶ τὸ χλιπατημένο. Μετάφρασε τὸ Σοφοκλή, τὸ Σαίξπηρ, τὸ Λημοτικό, τὸν Ἄγνε, σύνθεσε καὶ ἐν ἀξιόλογο ἑλληνογαλλικὸ Λεξικό. Μέσα σὲ τὴν λογίαν ἐργασία, παρατηροῦμε ἀναμειβόμενα τῆς ἐποχῆς, προσοχή, μελέτη, φροντισμα ἐπιστημονικό, γραμματικὴ ἐπιμέλεια, μὰ μαζί μ' αὐτὰ μὴ ψυχρότητα στὴν ἔκφραση, ἔλλειψη ἀπὸ ζοὴ καὶ αἵσθηση, στενότητα στὴν ἀντίληψη καὶ κάποια ἐπιπόλαια συστηματικὴ σὲ ὅ,τι κινούριον ἔφερεν ἢ ἀνθρώπινη ὁρμή καὶ σκέψη. Κι ὅμως μ' ὅλη αὐτὰ, στὰ πρῶτα του, καθὼς καὶ στὰ τελευταία του, χρόνια, ἔγραψε λυρικά ποιήματα, ἐνῶ ἴσα ἴσα ἐν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ τοῦ ἔλειπε εἴτανε ὁ λυρισμός. Ἀνίκανος νὰ ἰδεῖ πλατήτερα, βαθύτερα, στοχαστικότερα καὶ ἀνοιχτότερα, περπάτησε καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τὸσους ἄλλους τῆς ἐποχῆς του, τὸ δρόμο τῆς καθαρῆς ἐποχῆς, ἐνῶ μπροστά του ἔλαμπε φωτεινὸ, μὰ δυσκολοξάνοιχτο γιὰ τοὺς κοντόφθαλμους, τὸ παράδειγμα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βηλαρά, τοῦ Βαλαωρίτη.

Βέβαια, τὸν Ἀγγελο Βλάχο, καὶ τοὺς ἄλλους λογίους τοῦ καιροῦ του, δικαιολογοῦνε οἱ περιστάσεις καὶ οἱ συνθήκες ποὺ κινονίζανε τότες τὴν πνευματικὴ ζοὴ, καὶ ἔπρεπε κανεὶς νὰ ἔχει δύναμη θέλησης, αἵσθησης καὶ νοῦ, γιὰ νὰ νοιώσει σὲ ποῖο δρόμο ἔπρεπε νὰ ὁδηγήσει τὸ ταλέντο καὶ τὴν μπόρεσή του. Οἱ ἴδιες συνθήκες καὶ περιστάσεις δὲν ἐμπόδισαν ἕνα Φυλάκη, νὰ τὰ χτυπήσει ὅλα καίτου, νὰ υφῶναι ἀπάνου ἀπ' ὅλους, καὶ ἀνηψώντας αὐτὲς τὴς περιστάσεις καὶ τὴς συνθήκες, νὰ ἐπαναστατήσῃ, δημοιοργώντας καινούρια ἐποχὴ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Κι ἂν δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀκαιτοῦμε ἀπὸ λογίους σὺν τὸν Ἀγγελο Βλάχο, τέτοιους ξεχωριστοὺς ἡρωισμούς, θὰ θέλαμε τουλάχιστο νὰ μὴ στεκότανε σὺν ἐμπόδιο καὶ σὺν πρόδρομο, τὴ στιγμὴ ποὺ νέος ἀέρας φύσηξε καὶ νὰ ζοὴ ἐμφύχωσε τὴν περιορισμένη μᾶς νέα φιλολογία. Γιατί, μ' ὅσο καὶ ἂν ὁ Ἀγγελος Βλάχος χτύπησε τοὺς υπερβολικοὺς ἀντικριστῆς, καὶ στιχοῦργησε τὸν Ἄγνε στὰ 1890 σὲ ἀπλούστερη γλωσσικὴ μορφῆ, ἀπὸ τὴν ἴσα μὲ τότες συνειδημένη του, — πάντα στάθηκε μὲ τὸ παράδειμά του καὶ μὲ τὴ γνώμη του, ποὺ τῆς ἔδινε βαρύτητα στὴν κοινωνία ἢ καὶ

δεῖα του καὶ ἡ «ὀρθοφροσύνη» του, παθητικὸς τὴς περισσότερες φορὲς, ἂν ὄχι ἐνεργητικὸς, ἀντίμαχος πολεμιστῆς τῆς γλωσσικῆς καὶ πνευματικῆς μᾶς μεταρρύθμισης. Καὶ στὸν περίφημο αἰσθητικὸ κεντὰ του μὲ τὸ Ρεῖδη ἀμέσα σὲ ὅσα ἔγραψε στὸ ζήτημα ἀπάνου φιλοτιμήθηκε σοφὰ νὰ συγκεντρώσει ὅλα τὰ μετωπικά ἐπιχειρήματα τῆς ἐποχῆς, καθὼς σημειώνει ὁ Παλιώτης, (ἘΓράμματα, τόμος πρῶτος).

Κι ὅμως, ἐνῶ ἡ ἐπίδοσή του πέρασε ἀρνητικὴ μὲ τὴν τὴν σύντηρητικότητα ποὺ ἔκλεινε μέσα του, συντηρητικότητας ποὺ χαντάκωσε ἀμέσως στὴν ἀρχὴ τῆς καὶ τὴν πρώτη προσπάθεια τῆς θεατρικῆς μᾶς ἀναγέννησης, ἔταν προτάθηκε τὸ «Βασιλικὸ Θέατρο», καὶ διορίστηκε πρῶτος διευθυντῆς του, — ἀντίθετα, ὁ ἴδιος σὰ νὰ παρασχερότανε ἀπὸ τὴ ζωντανὴ τέχνη καὶ γλώσσα, ποὺ φανερότανε, τὰ τελευταία χρόνια, ποιητῆς καὶ πεζογράφου θαλαμῶνα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς χρυσῆς ἀσημότητος καὶ τῆς γόνιμης περιφρόνησης, τῶν λογίων τῆς σειράς του, καὶ σὰ νὰ θέλε καὶ σὰ νὰ λαχταροῦσε καὶ αὐτὸς νὰ μὴ μείνει ἔξω ἀπὸ τὸ λουλούδισμα τῆς νέας μᾶς ποίησης, ποὺ ἴλο καὶ πρὸς ἕνα δικαίωμα, σταθερὰ καὶ ἐπίμονα προσπαθεῖ νὰ φτάσει, — ἔδινε τὴς στερεῆς του μέρες καὶ δύνამες, προσκίζοντας νὰ στιχοῦργήσει στὴ δημοτικὴ μᾶς. Φυσικὰ ἡ ἐκδίχηση τοῦ στάθηκε σκληρὴ:

Φύσ' ἀγεράκι γλυκὰ στὸ πανί μου,
γλύστρα βαροῦλα στὰ κρῦα νερά,
νύχτωσε, καὶ μὲ προσμέν' ἡ καλὴ μου
φύσ' ἀγεράκι καὶ δὸς μου φτερά.

Φεύγουν τ' ἀστέρια ζευγάρι, ζευγάρι,
στὸ ζαφειρένιο βαθὴν οὐρανὸ,
καὶ νεοπαλὸ τ' ἀσημένιο φεγγάρι
ἀπὸ τὸ μαῦρο προβάλλει βουνό...

Σάπασ' ὁ γούλλος, τ' ἀηδὸνι λουφάζει,
μόνο ἡ καλὴ μου γιὰ μὲ ἀγρυπνεῖ,
καὶ ἡ καρδιά της σιγὰ μὲ φωνάζει
καὶ ἡ ψυχὴ της γιὰ μὲνα πονεῖ.

Πέτα, βαροῦλα μου, φύσ' ἀγεράκι.
φτάσαμε, φάνηκ' ἡ ἀρογιαλιά,
φάνηκε, νάτο, τὸ ἀστρὸ σπιτάκι
καὶ ἡ γλυκεῖα θὰ φωνῆ ἀγκαλιά.

Οἱ τελευταῖο αὐτοὶ στίχοι, καὶ μ' ὅλη τὴν ἀλλαγὴ στὸ γλωσσικὸ φόρεμά τους, δὲν εἶναι ἀλιώτικοι ἀπὸ τοὺς πρῶτους δικούς του (Ἐλευσιακὰ 1875), καὶ ἀπὸ τοὺς πρῶτους τωρινούς νέων παιδιῶν, ἄγορων ἀκόμα καὶ ἀγύμναστον στὰ μυστήρια τῆς ποιητικῆς τέχνης. Μὰ πῶς ἱκανοποίηση γι' αὐτοὺς ποὺ γερὰ πολεμήσανε γιὰ τὸ πνευματικὸ καὶ γλωσσικὸ ξεσπάδαμα, νὰ βλέπουμε μὲ τέτοιον τρόπο σικπαθητικὸ νὰ ἐκφράζεται κατὶ σὺν ἀλλαγὴ πίστης, ἀπὸ λόγιο περασμένης ἐποχῆς, ποὺ ἡ Μούσα του ἀκούστηκε καὶ δο-

ξιάστηκε από τη σύγχρονή του κοινωνία και πολιτεία με τέτοιου είδους δημιουργήματα :

Εἰς τοὺς γαλανοὺς αἰθέρας
ἄστρον ἔλαμπε γλυκὺ.
Καὶ οἱ δύο καθ' ἑσπέρας
τὸ ἐβλέπομεν ἐκεῖ.

Τὸ ἐβλέπομεν συγχρόνως,
τὸ εὐρίσκομεν ὁμοῦ.
Ὅτ' ἐγὼ τὸ εἶδον μόνος,
οὗτ' αὐτὴ χωρὶς ἐμοῦ.

Τώρα ; Φεῦ ! τῆς φίλης τῶμα
ἔσβησε θανάτου χεῖρ,
κ' εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὸ δῶμα
ἔσβησε καὶ ὁ ἄστηρ.

Ὁ Ἄγγελος Βλάχος, πού υπερέτησε καὶ υπάλληλος στὸ Κράτος, κ' ἔφτασε ἀκόμα νὰ γίνει, ὁ πρῶτος ἴσως ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων στὴν Ἑλλάδα, ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, δίχως νὰ κουνήσει διόλου τὴν παιδεία ἀπὸ τὴ δασκαλικὴ ρουτίνα, πού τὴν ἔβλεπε σκληρὰ καὶ τὴ ρῆμαζε, — ἔκλεισε τὰ μάτια, στὴν ἐποχὴ μιᾶς πλατειᾶς ἐπαναστατικότητος, τὴς παραμονῆς μιᾶς μεγάλης ἀναγέννησης; προορισμένης νὰ φωτίσει τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου γενικά, πέρ' ἀπὸ τὰ στενά συνθηματικά σύνορα, πού ἡ περασμένη ἐποχὴ κατάρφερε ν' ἀλυσοδέσει μέσα τους τὴν ὀρμὴ καὶ τὴ θέρη τῆς λεύτερης ψυχῆς. Ἔτσι ὁ θάνατος τοῦ σεβαστοῦ, παλιῦ, συντηρητικῦ λογιῦ, παίρνει γιὰ τὴν ὥρα μας καὶ τὸ συμβολικὸ του νόημα, καὶ θὰ εἴταν ἴσως ἔλλειψη σεβασμοῦ βαθύτερου πρὸς τὴ μνήμη του καὶ τὴν ἐποχὴ του, κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ πνίξουνε σὲ λόγια συνειδησμένα, τριμμένα κ' εὐχάριστα, τὴν κριτικὴν καὶ εἰλικρίνεια.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

• Οἱ τρεῖς μελλοῦμενοι πόλεμοι ἓνα προφητικὸ βιβλίον. — Πῶς πρέπει νὰ γράφονται τὰ μυθιστορήματα.

— Γιὰ ἓνα βιβλίον ὄχι φιλολογικόν, γιὰ ἓνα βιβλίον πολιτικοδιδασκαλικόν, θὰ γυρέψουμε τὴν αἰδία νὰ μὴ λήσουμε σήμερα σὲ τούτῃ τῇ φιλολογικῇ μας στήλῃ γιὰτὶ αὐτὸ τὸ βιβλίον θρίσκειται μέσα στὸν κύκλο πού μᾶς ἀπασχολεῖ : τῶν ἔργων τῆς φαντασίας. Μ' αὐτὸ δὲ θέλομε νὰ τὸ υποτιμήσουμε μὴδὲ σὲ παραμικρόν γιὰτὶ κάθε μελέτη, κάθε πρόβλεψη γιὰ τὸ μέλλον, ὅσο καὶ ἀν σχηματίζεται ἀπὸ ὀνικά παρμένα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ἀπάνω σὲ οὐκ ὀκνῶν τῆς φαντασίας χτιζεται πάντοτε. Καὶ γιὰ νὰ ὀρίσουμε μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία μιὰ καὶ καλὴ τὰ σύνορά μας, θὰ μεταχειριστοῦμε τὰ λόγια λόγια τοῦ Ἀριστοτέλη, πού ἄλλα ἀληθινότερα ἀπ' αὐτὰ δὲν ξέρομε :

«Γιατὶ ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ ποιητὴς δὲ διαφέρουνε μετὰ ξὺ τους κατὰ τὸ πὼς γράφουνε ἕμμετρα ἢ ἄμμετρα· γιὰτὶ θὰ μπορούσε νὰ φανταστεῖ κανένας τὰ ἔργα τοῦ Ἡρόδοτου βαλμένα σὲ στίχους, καὶ ὅμως δὲ θάτανε λιγότερο ἱστορία μὲ τὰ μέτρα, παρότι καὶ δίχως τὰ μέτρα· μόν' ἡ διαφορὰ τους εἶναι πὼς ὁ ἓνας λέει ἐκεῖνα πού ἔχουνε γίνει, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἐκεῖνα πού θὰ μπορούσε νὰ

γίνουνε. Γιατὸ καὶ φιλοσοφότερο καὶ σπουδαιότερο πρῶτα εἶναι ἡ ποίηση ἀπὸ τὴν ἱστορία».

Ὁ λόγος μας ἐδῶ εἶναι γιὰ «τοὺς τρεῖς ἐρχομένους πολέμους» τοῦ Ὄττο Ἄουτενριτ πού τὸ χαραχτηρίζει μόνος, κάπως τολμηρὰ γιὰ τὴ μετὰ Χριστὸν ἐποχὴ μας : «μία στρατιωτικὸ - πολιτικὴ προφητεία». Τρεῖς κίβλας πολέμους ! — καὶ μεις πού ἔχουμε δέσει σὲ μαντῆλι μας τὴν παγκόσμια εἰρήνη, μὲ τὴ φιλοδίκαιη, φιλόανθρωπη καὶ φιλόχρηστη κοινωνία τῶν Ἑθνῶν ! Ὅμως ἄς ἀφίσουμε τὰ χωρτά πότε δὲν τὸ πιστέψαμε σοβαρὰ πὼς θὰ μπορούσε ποτε νὰ γίνει ἓνα τέτοιο ὄραιο πρῶτα· γιὰτὶ τὰ ὄραια πράματα εἶναι ἀποκλειστικὸ προνόμιο τῆς ποίησης καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν. Πιστέψαμε ὅμως πὼς ἡ κούραση, ἡ οικονομικὴ ἐξάντληση, οἱ τόσοι νεκροὶ κ' οἱ τόσοι σακατηδες, θὰ ἐξασφάλιζαν στὴν ἀνθρωπότητα καμιά σαφενταριά, πενήντα χρόνια. Μὰ τὰ πράματα μᾶς ἔδειξαν καὶ μᾶς δείχνουν, πὼς καὶ αὐτὸ τῶντερο εἴτανε πολὺ αἰσιδοξοῦ κ' ἐνῶ βλέπομε τριγύρω μας νὰ ὑποδόκουν, ὅπως λένε γιὰ τὴ φωτιά, διάφοροι τοπικοὶ πόλεμοι, ἀκοῦμε πὼς ἐτοιμαίνεται κίβλας ἓνας καινούργιος μὲ τὴ Ρωσσία. Καὶ τώρα αὐτὸς πού γράφει τούτες τὴς γραμμῆς, θυμᾶται ἓνα καλοκαιρινὸ βράδι σ' ἓνα γλυκὸ ἀκρογιάλι ἐνὸς εἰλωγημένου νηιοῦ τῶν Κυκλάδων.

Καθότανε συντροφιά μ' ἓνα γέροαπόστρατο, ἀπὸ κείνους τῆς καλῆς παλιᾶς ἐποχῆς, καὶ μὲ κάποιον ἄλλο, ἀπόμαχο καὶ αὐτὸν, τῆς ζωῆς καὶ μιλοῦσαν γιὰ τὰ ποτελέσματα τοῦ μεγάλου πολέμου. Ὁ γέροαπόστρατος εἶχε τὴν ἀτράνταχτη πεποίθηση πὼς εἶχε βγεῖ πια ὁ ἥλιος τῆς παγκόσμιας ἀδερφοσύνης· ὅταν ὅμως εἶδε πὼς οἱ δύο ἄλλοι δὲν ἐννοοῦσαμε νὰ μοιραστοῦμε τὴν αἰσιδοξία του, ἔψωσε τὴ φρονὴ του καὶ μᾶς εἶπε προκλητικὰ : «Ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἀσφαλίζεται τοῦλάχιστο γιὰ χίλια χρόνια — ἐδῶ εἶμαι καὶ δὴ εἶσατε !». Γελίσαμε. Πού νὰ φανταστοῦμε πὼς θὰ μαστε κ' οἱ τρεῖς ἐδῶ, ὅταν θὰ μιλοῦσε ὁ κόσμος — καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ κερδίσουμε τὸ στοιχίμα — γιὰ καινούργιο πάλι πόλεμο !

Ὅσο ἡ προφητεία τοῦ Ὄττο Ἄουτενριτ δὲν προβλέπει ἓνα πόλεμον μετὰξὺ τῆς Ἀντάντ καὶ τῆς Ρωσσίας. Ἴσως νὰ τὸν θεωρεῖ μπαγκατέλα, ἢ νὰ τὸν πιστεύει ἀδύνατο. Γιατὶ οἱ πόλεμοι πού βλέπει νᾶρχονται, θὰ εἶναι παγκόσμιοι καὶ τρομεροὶ· τρομερότεροι ἀπὸ αὐτὸν πού πέρασε. Ὁ χῶρος δὲ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ εἰποῦμε περισσότερα, παρὰ πὼς ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς τρεῖς θὰ εἶναι τῆς Ἀγγλίας μὲ σύμμαχόν της ὅλο τὸν κόσμον ἐναντίον τῆς Ἰαπωνίας· ὁ δεύτερος ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐναντίον τῆς Γαλλίας· καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐναντίον τῆς Ἀμερικῆς. Νικήτρια, λέει ἡ προφητεία, στοὺς δύο πρῶτους θὰ εἶναι ἡ Ἀγγλία. Στὸν τρίτον ἡ Ἀμερικῆ. Κ' ἡ Γερμανία, ἡ πατρίδα τοῦ προφήτη ; Ἡ Γερμανία, λέει, ἓνα ἔχει καὶ θὰ ἔχει σκοπὸ νᾶποχτήσει τὴν ἀνεξαρτησία της καὶ τὴ θέση της μέσα στὸν κόσμον. Καὶ γιὰτὸ, στὸν καθένα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πολέμους θὰ βοηθᾶνε τοὺς συμμάχους, πού ἔχοντας τὴν ἀνάγκη προπάντων τῆς βιομηχανικῆς καὶ τεχνικῆς βοήθειας της, θᾶναγκαστοῦνε νὰ τὴ λευτερώσουν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ταπεινωτικῆς καὶ καταστρεφτικῆς εἰρήνης. Τραγικὸς ῥόλος !

Ὁ συγγραφέας θεωρεῖ τοὺς πολέμους αὐτοὺς ἀναποφευγούς· μονάχα ἓναν τρόπο βλέπει δυνατὸ νὰ σώσει τὸν κόσμον ἀπ' αὐτὰς τὶς ἀφάνταστες σιφορέας. Ὁμως ἄς τὸν ἀφίσοιμε νὰ μιλήσῃ ὁ ἴδιος :

«...Γιὰ νὰ γίνῃ λοιπὸν δυνατὸ νὰ καταργηθοῦν οἱ πόλεμοι, γιὰ νὰ βγῇ ψεύτικη τούτη μου ἡ προφητεία, πρέπει νὰ φροντῶσι μὴ ἐπανάστασι, ὄχι τῶν ἐργατικῶν τάξεων, παρὰ μὴ ἐπανάστασι τοῦ πνεύματος σ' ὅλους τοὺς λαοὺς, πού δὲ θὰ μεταχειριστῆ, σὰν ἐκείνην, τὸ πέλκι τοῦ δήμιου καὶ τὴν μπόμπα, μόνε τὶς καρδιὰς καὶ τοὺς νοῦδες, καὶ πού δὲ θάνατοδογυρίσει, σὰν ἐκείνην, καλωμένα πολιτειακά συστήματα, μόνε παλωμένες, ἀπολωμένες ἰδεολογίες.

«Ὅποιος ὅμως εἶναι παραγεμισμένος μὲ ὕλιστικὴς ἰδέες, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ὁδηγὸς στὸ δρόμο πού φέρει στοὺς πνευματικὸς θησαυροὺς. Ἐκεῖνοι πού ἴσαμε τώρα στάθηκαν πνευματικοὶ πολεμιστὰδες, — εἴτε ἀναγνωρίστηκαν, ἀκούστηκαν, τιμήθηκαν, εἴτε παραγνωρίστηκαν, περιγελάστηκαν, χλευάστηκαν — οἱ ποιητῆς καὶ συγγραφεῖς, οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ καλλιτέχνες ἔλου τοῦ κόσμου, ἐκεῖνοι πού τὸ ἔργο τους δὲ γνώρισε ποτέ κρατικὸ ὄνομα, πού τὸ πνεῦμά τους περτοῖσε πάντοτε μέσ' ἀπὸ τὶς χώρες καὶ πάντα ἀπὸ τὴς θάλασσας : αὐτοὶ πρέπει νὰ συνεννοηθοῦνε, πρέπει νὰ δώσουνε τὰ χεῖρα, νὰ ἐργαστοῦνε μαζί γιὰ τὸ φῶσιμα καὶ τὸ ξύπνημα τῶν λαῶν, πού τρέχουνε μὲ κλειστὰ τὰ μάτια πρὸς τὸν γκρεμνὸ, πρέπει νὰ τοὺς ξεροζῶσουν ἀπὸ τὶς καρδιὰς τὶς ὕλιστικὴς ἰδέες, καὶ στὴ θέση τους νὰ φυτέψουνε τὸν ὑψηλὸ ἔρωτα γιὰ τὸ κάθε καλὸ, εὐγενικὸ, ἀληθινὸ καὶ ὄρατο· πρέπει νὰ τοὺς φωνάξουνε μέσα στὸ θόρυβο καὶ τὴ μάνητα τῆς ἐποχῆς, ὅσο πού νάκουστῆ ἡ φωνὴ τους : — Ἔχετε παρμένην τὸν καλὸ δρόμο ! Τὴν εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου δὲν τὴν κάνουν τὰ ὕλικὰ ἀγαθὰ, παρὰ ἡ ἐσωτερικὴ λευτεριά. Ὁ ἀνθρώπος δὲν πρέπει νὰ ἐξαντλεῖ τὶς πνευματικὴς του ἰκανότητες, φροντίζοντας γιὰ τὴν καλοπέρασι τοῦ κορμοῦ του, παρὰ νὰ διατηρεῖ τὸ κορμὶ του ὅστε νὰ μπορεῖ τὸ πνεῦμα νὰ σηκώνεται στὰ ὕψη, — τὸ πνεῦμα πού εἶναι ἡ ζωὴ, πού ἡ ἀνάπτυξή του εἶναι ὁ πλοῦτος, πού ἡ λευτεριά του εἶναι ἡ εὐτυχία.

Κι ὁ συγγραφέας ἐξακολουθεῖ νὰ περιγράφει πὸς φαντάζεται αὐτὴ τὴν ἡγεμονία τοῦ πνεύματος. Φαντάζεται ἓναν «Ἄρειο Πάγο τοῦ πνεύματος», πού θὰ μοιράζει τὴν παγκόσμιαν δικαιοσύνην, πού μέλη του θὰ εἶναι οἱ «δίχως στέμμα ἡγεμόνες».

Ὁ ὑποπιστῆς, πᾶσι νὰ πεῖ κανεὶς ὅμως ὁ συγγραφέας τ' ὁμολογεῖ μονάχος του πὸς δὲν ἐλπίζει στὴν πραγματοποιήσῃ ἐνὸς τέτοιου ὄνειρου :

«Δὲν πρέπει πιά νὰ βασιλεύει καὶ τὰ πάντα νὰ δεσπόζει ὁ ψευδοθεὸς, ὁ Μαμωνάς, παρὰ οἱ δίχως στέμμα ἡγεμόνες πρέπει — ὄχι νὰ δεσπόζουν, παρὰ νὰ κυβερνοῦνε, νὰ ὀδηγοῦνε τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ! Αὐτοὶ μονάχα ἔχουνε τὴ δύναμη, νὰ πολεμήσουν τὸν πόλεμον, νὰ χτίσουν τὸ βασίλειον τῆς παντοτινῆς εἰρήνης ἀπάνω στὴ γῆ.

«Ποῖος ὅμως πιστεύει πὸς θάκούσει ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα τὴ φωνὴν πού θὰ τὴν καλεῖ στὴν ἀδερφοσύνη ;

«Ἄχ, ὅσοι θὰ ὑψώσουνε ὅπως ἐγὼ τὴ φωνὴν τους, θὰ εἶναι ἀνθρώποι δωόντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ! Γιαντὸ ἄλλως τε ἔν προφήτευσαν τὴν εἰρήνην, παρὰ μόνον πόλε-

μον, τρεῖς φοβεροὺς πολέμους — καὶ τὸ μέλλο θὰ μὲ δικαιώσει !»

— Ὅμως ἄς ἀφίσοιμε αὐτὰ τὰ σοβαρὰ καὶ θλιβερὰ πράγματα καὶ ἄς ἀκούσοιμε τὶς συμβουλὰς πού δίνει ὁ Κῆνθιος σὲ κάποιον νεαρὸ μυθιστοριογράφον μέσα στὸ τελευταῖον φυλλάδιον τοῦ χαριτωμένου γαλλικοῦ εὐθυμογραφικοῦ περιοδικοῦ «La Place de Grève» :

«Προτοῦ νὰ γράφεις ἓνα ρομάντζο, σκέψου σὲ ποῖ εἶδος θὰ ἀφοσιωθεῖς. Ἀπόφεινε τὸ ἱστορικὸ ρομάντζο, πού γυρεῖ πολυχρόνιες μελέτες. Φοβοῦ τὴν ψυχολογίαν : γυρεῖ μὴ νομιμοσύνην πού δὲν τὴν ἔχει ὁ κανένας. Προπάντων κρατήσου ἀπὸ τὴν σάτυρον : προμηθεῖνε ἔχθρους.

«Ἀνάλυσε μέσα σὲ τραχῆσες σελίδες μὴ ἐρωτικὴ ἱστορία. Εἶναι πολὺ νύστιμες, οἱ ἐρωτικὴς ἱστορίαι ! Ληγησοῦ πὸς παντρεύτηκες τὴ γυναῖκα σου, ἢ μὲ ποῖ τρόπο ἢ μητέρα σου ἀπάτησε τὸν δόλιον σου τὸν πατέρα.

«Μὴ φοβηθεῖς νὰ καταστρώσεις στὸ χαρτὶ ὅλα τὰ παραμυθρὰ περιστατικὰ τῶν πικρῶν σου φίλων. Μὴ λησμονήσεις τὰ ἀχρεοκαυώματα τῶν ἀνθρώπων πού δειπνᾷς στὸ σπῆτι τους. Οἱ καλοὶ παρισινὸι κριτικοὶ θὰ εἰποῦνε : «Ἰδοὺ ἡ ζωὴ !».

«Ὀικονομησέ τα ὅπως θέλεις. Τὸ βιβλίον σου δὲν ποιεῖ νάχει μῆτε τρισσοῦτες, μῆτε λιγότερες ἀπὸ τραχῆσες σελίδες. Μεγαλύτερο, θὰ κάνει τὸν κόσμον νὰ πεῖ : «τί φλυαρία !». Πιὸ σύντομον : «τοῦ λείπει ἡ ἀναστροφή !».

«Μὴν ἔχεις ἐμπιστοσύνην στὶς γενικὴς ἰδέες. Ἄφισέ τες γιὰ τὸν Πῶλ Μπουρζέ, πού ἔχει καὶ τὰ θγάζει πῶρα. Ἐσοῦ δὲ θὰ τὸ κατορθώσεις.

«Θαύμαζε ὅλους τοὺς συναδέλφους σου. Ὀνόμαζε «ἀγαπητὴ μου δάσκαλε» ὅλους τοὺς πικρὸ ἠλικιωμένους ἀπὸ σένα. Θὰ γίνουνε ἀκαδημαῖκοι πρὶν ἀπὸ σένα.

«Κάνε βίβλιτες, πολλὰς βίβλιτες. Ἴσως θὰ κατορθώσεις νὰ πάσεις τὸ βραβεῖον Γκονκούρ. Δὲ σοῦ μιλῶ οὐτε γιὰ τὴ σύνθεσιν τοῦ βιβλίου σου, οὐτε γιὰ τὸ ὕψος, οὐτε γιὰ τὴ σύνταξιν. Δὲν εἶμαι τόσο ἀνόητος».

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

Τὸ Γράμμα τοῦ Καθηγητῆ

Φίλε Νουμᾶ,

Τὸ γράμμα τοῦ κ. Καθηγητῆ, ἔρχεται νὰ ἐκκυρῶσει μὲ τὸν πικρὸν ἐπίσημον τρόπο τὰ λόγια, καὶ τὶς ἀληθινὰ παρατήρησες τοῦ Παρορίτη.

Πραγματικὰ, νοιώθει κανεὶς νὰ πνίγεται ἀπὸ τὸν πόνον, ὅταν βλέπει τόσο καθαρὰ ζυγγραφισμένη τὴν πνευματικὴν φτώχεια, τὴν ἀδυναμίαν στὴν ἔκφρασιν τὴν ἀσυνεργησίαν τῆς σκέψεως.

Λόγια, λόγια, λόγια.

Ὁ κ. Καθηγητῆς, πού ἈΚΟΜΗ δὲν ἔφτασε τὴν σοφίαν τῶν Σιδωνίων καὶ Σοφῶν δασκάλων του, εἶναι τέλειος ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τοῦ πικρὸν σχολαστικοῦ δασκαλικοῦ κύκλου. Ψευτολατρεία στὴν ἀρχαιότητα, ψευτοπατριωτισμὸς, κολακείες στοὺς ἰσχυροὺς, ἐγωισμὸς, καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα, φοβερὴ ἀγραμματοσύνη. Δείγμα τρανὸν, πὸς ἡ καθαρεύουσα δὲ μαθαίνεται, τὰ τόσα λάθη τοῦ κ. Καθηγητῆ.

Καὶ τὸ ἄλλο, τὸ ἄλλο, πού δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ νοιώ-

